

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg postai úton a „Politikai Ujdonságokkal” együtt csupan csak 3 ft. pp. Az előfizetés — Előfizetési díj július—decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy díj a „Vasárnapi Ujság” kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó

Bajza József.

Valaki azon aggodalmát fejezte ki minap, hogy a Vasárnapi Ujság, melly négy év óta folyvást népesíti jelesebb férfiaknak szánt csarnokát, maholnap ki talál fogyni az arczképekből. Felületes vizsgáló lehetett, ki e gondolatra jött. Ki nemzeti multunk s jelenünknek egy futó pillanatnál többet szán, kénytelen lesz megvallani, hogy még nagy munka vár reánk s az Isten áldása lesz

hol szüléi birtokosok voltak, kiktől gondos nevelést nyert. Tanulmányait Gyöngyösön kezdte, Pesten folytatta s a jogtudományi pályával Pozsonyban végezte. Az 1825-ik évi emlékezetes országgyűlésen, az akkori szokás szerint, mint országgyűlési irnok volt jelen, annak végével Pesten egy jeles ügyvédnél törvénygyakorlaton volt s 1829-ben ügyvédi oklevelet nyert. Ez volt azon időben a rendes

előkészítő pálya ifjainknál, melly után az életnek százféle utai tárultak fel. Bajza nem vette hasznát ügyvédi oklevelének, hivatali pályán sem akarta szolgálni hazáját, hanem az akkori viszonyokhoz képest ritka bátor elszántsággal, a tudomány és nemzetiség iránti lelkesült szeretetből, az irodalom terén foglalt állást. 1829 óta 1849-ig mindig ott láttuk őt az elsők, a legszorgalmasabbak, leglelkesebbek sorában. Már 1831-ben a magyar akademia levelező, 1832-ben a történettudományi osztályban rendes tagjává választatott.

Bajzát mint lyrai költőt, mint íeszt, szerkesztőt, színházigazgatót s történetíró tanuló tisztelni a magyar közönség.

Költeményei, mellyek ama hajnalpiros Aurora-korszakban, Kisfaludy Károly idejében és után, láttak napvilágot s elszórta folyóiratokban és zsebkönyvekben jelentek meg, mondhatni, általános hatást szültek az ország akkori fiatalságánál; — lelkesülten szavalták s dalolták széltire Bajza egyszerű, szívhez szóló s meglepőleg csinos alaku dalait. E költemények ez idén érték *negyedik* teljes kiadásukat,

Bajza József.

mi azt tanusítja, hogy e versek állandó kedvenceivé váltak a magyar közönségnek. (*Bajza versei*. Negyedik, teljes kiadás, a költő életrajzával. Toldy Ferencz által. Pest, 1857. Heckenast Gusztávnál.)

Mint íész a nagyhirű s hatású „*Kritikai Lapok*” által tört magának utat, mellyeket 1830—1836-ig adott ki, s mellyeknek célja: az irodalom Augiás istállójának bíráló és vitázó cikkei általi tisztázása, helyes irodalmi nézetek terjesztése, nemesb izlés érvé-

Vörösmarty és Toldy Ferencz kortársa és benső barátja, ezekkel együtt bátor harczosa volt ama nagy Széchenyi-korszaknak, melly a nemzet e századbeli legerőteljesebb, legeredménydusabb ébredésének volt tanuja. A mit Széchenyi és politikai hívei, példájokkal, élőszóban és írásban a közéletben vıttak ki, azt eszközlötték Bajza és társai a nyelv kimivelése, eszmék tisztítása s terjesztése, elavult s megrogzított elıítéletek, bitorlott tekintélyek lerontása által az irodalom terén. Ez nemcsak elősegíté amazok munkáját, de, miután irodalmat teremtett s az irodalom minden mozzanatára élenként figyelő olvasó közönséget : a később időkben kifejlett általános szellemi mozgalomnak, mind annak, a minek elvesztését közel mult napjainkból siratjuk, mind annak, a minek napjainkban örvendünk, minden kétségen kívül Bajzáék erőteljes és öntudatos föllépése vetette meg alapját. Az egykori historia-ıró hálataljesen fogja ezt majdan elismerni.

Bajza 1804 január 31-én született Szücsiben Hevesmegyében,

nyesítése volt. E munkájában Kölcsey, Toldy, Vörösmarty közremunkálásában erős támogatásra talált s ez irányt folytatta ő később is, midőn a Kritikai Lapok megszűntével más tért nyitva élesen taglaló, bonczoló tehetségének.

Bajza lapszerkesztői működése egyike volt a legeredménydusabbaknak. Azon tisztas állást, melyet Bajza az általa hat évig (1837—43) kiadott derék „*Athenaeum*“ és „*Figyelmező*“ szerkesztése által a közvélemény fóruma előtt kivívott, mai napig sokan irigyelhetnék tőle, mai napig többen hiában keresték, mert el nem érheték. A mit e lapok irányadás, tanulságos és érdekes olvasmány, izlésnemesítés, nyelv- és előadás csinosítása tekintetében tettek, valóban korszakot alkotott irodalmunkban s minden későbbi nyere-ményünk ez előzményekből fejlődött. Különösen a nemzeti színész-szet és színügy körül számos, szakavatottsággal és bátorsággal irt nézeteket terjesztett.

Mert midőn Bajzáról van szó, illő tekintetbe kell vennünk különösen szinigazgatói érdemeit. Soha nem szabad felednünk, hogy ő volt a pesti nemzeti színház első igazgatója. Ide erős jellem kellett és kitartás, hogy az eleje gördülő ezernyi akadálylyal megküzdhesen. „A pesti színház — írja Toldy Ferencz — 1837 augusztusban volt megnyitandó. A ház készületlen, a társaság még nem teljes, a repertoriumról még csak annyi előgondoskodás sem, hogy eredeti művel lehessen a főváros első állandó magyar színházát megnyitni; sem ruhatár, sem függönyök elégséges számmal, s végre az egész organizálatlan. Ekkor hivatott meg Bajza igazgatónak, s nem elég szabad kezekkel, mert fölötte egy táblabírószerű választmánya állott a részvényeseknek, melly úgy hitt megfelelni kötelességének, ha az igazgató irányában ellenzéket képez, a helyett, hogy támogatná. Mégis az intézet aug. 28-án eredeti előjátékkal ugyan, (Vörösmarty: Árpád ébredése), de fordított fő darabbal nyitott meg (Belizár), s fennakadás nélkül folytak a felkészítés, szervezés, az Akadémia segédelmével egy új repertorium előteremtése, s az előadások.“ — Bajza a tövises igazgatói pályáról, miután a színház belső szervezését s az egésznek rendes, biztos kerékvágásba hozatalát eszközölte, 1838 májusban lelépett „sajnálattva a színésztestülettől, mellynek ő ritka szerencsével meg tudá nyerni bizodalját, mert törhetlen szigorral részrehajlatlanságot és szelidséget tudott egyesíteni.“ — 1847-ben a mindinkább tornyosuló színházi zavarok ismét e terere hívák munkásságát s Bajza 8 hónapig másod ízben volt igazgatója a nemzeti színháznak, melly állásról csak az 1848. év eseményei s a neki a hirlapi téren sürgetőleg tett ajánlatok vonták el.

Az *Athenaeum* megszüntetése óta Bajza leginkább régi kedvencz vágyainak élt, a történeti tanulmányoknak. Időnként megjelent régibb kisebb, de becses historiai dolgozatait mellözve, megemlítjük itt „*Történeli könyvtár*“ czimű gyűjteményét 6 kötetben, melly a külföldnek némelly kitünőbb történeti műveit foglalja magában (1843—45); továbbá „*Uj Plutarch*“ czimű életrajztárát német után, mellyből (1845—47) nyolcz füzet jelent meg; „*Világtörténetéből*“, melly szélesebb alapokra fektetett, nagyobb szerű mű akart lenni, a bekövetkezett események miatt csak a „hajdankor“ jelent meg 2 kötetben (1846-tól kezdve). Történetirői munkássága legnagyobb fejlődésében volt, a szükséges készület és tanulmány végre birtokában volt, midőn a sors keze reá nehezült.

Költői s apróbb historiai dolgozatai összeállítva 1851-ben jelentek meg: „*Bajza összegyűjtött munkái*“ czim alatt.

Bajza művei, miket kötetekben szokás felmutatni az irodalom munkásainak elhunytá után, nem számosak; s talán nem is olyanok, hogy számára a haladó kor késő éveiben a halhatatlanságot biztosítsák — de az ő működése nem is illyenmü vala. Az irodalmi pálya, ezer ágazataiban, a tehetségek ezerféle nemeinek mutatja ki a megfelelő tért. A seregek, mellynek tagja volt, csatázásaiból nem mutathat fel önkezüleg szerzett számos diadaljelt, gazdag zsákmányt, hadi foglyokat és elejtett ellenekeket — de az ő erős kezében lengett a szent zászló, ez alá sereglett a harcra képesek táborra, ez gyulasztá lángra a lelkesedést, ez ragadá maga után a bátrakkal együtt a csüggedőket is, ez vívta ki a diadalt . . .

De „forgó viszonság járma alatt nyögünk; tündér szerencsénk kénye hány vet.“ — Fordult a szerencse. A zászlótartó, ki annyi diadalt látott, ki még nagyobb diadalokat remélt, a borúsabb napokat is megérte, s megérte az irodalom újra felviruló hajnalát is; — látja azokat, de már nem érzi, nem érti.

A zászlótartó hirtelen előregedett, beteg lön és tehetetlen —

s a kegyelet tiltja, bővebben rajzolni ez állapotot. Csupán annyit tudj meg, nyájas olvasó, hogy ez arcz, mellyen a mult idők erőteljes nyugottségát s a jóakaratu szigort láttad, most már csak a fájdalom tompa komorságát tünteti fel. Néha megtörténik, hogy a multak e tébolygó árnyával még találkozunk Pest utczáin . . .

Agata.

— Történi év : 1565. —

I.

Hasszán basa, híres tömösvári —
Jer csatára; minek tovább várni? . . .
„János király, tán az ellen kerget? *)
Küldök ime segítségül serget!“

És megindul Tömösvárból Hasszán, —
Nyomában a sok topidai, jancsár . . .
Tarka tömeg, hullámozó tábor :
Itt a vége, az eleje távol.

János király azt izeni vissza :
„Nincs korántsem ellentől szorítva :
De ő ohajt ellenségre menni —
Erdőd várát nagy hamar bevenni!“

A király is Fehérvárt **) elhagyja —
Vele lévén sok vitéz hadnagyja . . .
S hadnagyokat ezrenként követték
Tüzlől pattant jó magyar leventék.

Monda Hasszán : „Küldök serget néked,
Sőt a harcra magam is elmegyek! . . .
S esküszöm a zultán szakállára :
Tied léssen Erdőd büszke vára!“

Leventéknek virága szépségben
Herczeg vitéz a király sergében;
De ő nem csak harcra mén Erdődre :
Ott vár reá régi szeretője!

Erdődnél a két vezér, hadával —
Mint két folyam egyesül egymással;
S török magyar — mostan jó barátok:
Együtt török a bástyát, a gátot. —

II.

Árnyas ligeten
Szép zöld szigeten
Két gerlicze úgy zokog
Titkon, édesen . . .

Alszik a tábor,
Alszik a vár is, —
Aluszik a gerle, a
Búgó madár is.

Árnyas ligeten
Szép zöld szigeten
Két szerelmes úgy susog
Búsan, édesen . . .

Herczeg s a lányka
Suttog csupán csak :
Ők, kik nappal ellenek,
S éjjel barátok.

Az ifju vágya,
A lány epedne; —
Az szeret : mert szerethet,
Ez : mert ég keble!

Bibor arannyal
Jő már a hajnal — —
Isten hozzád Agatám,
Kedves hű angyal!

Gyöngyöm, galambkám —
Édes Agatám! . . .
Hej gyönyörű gyönyörű
Ékes violám!

Két nap multával
Ismét öllelek :
Csillag féynél, lombja közt
E szép ligetnek!

Zúg morg az ágyu,
En azt nem bánom! . . .
Tied vagyok, az leszek —
Lelkem virágom!

A csók elcsattan —
És ők elválnak :
Herczeg tart a tábornak,
A lány a várnak.

S csókot hint rája
Várnagy leánya,
Csókot hint rá ; a Herczeg
Forró ajkára . . .

Ez hön epedve,
Az csak nevetve . . .
Ott kéjvágy, itt szerelem
Ég a kebelbe!

. . . Herczeg, oh Herczeg —
Nem szép ez töled! . . .
Áltatni a leányt, ki
Él és hal érted!!

III.

Szól az ágyu egyre másra,
Kész a had a rohanásra . . .
Kész a had, a vár is készen :
Megdaczolni bős-merészen!

— Szól a király int a Hasszán,
És a harcra jel fuvatván :
Eget ver a csatalárma, —
Hogy megreszket rá a bástya! . . .

Hasszán basa jancsárai
Ohajtnak harcra szállani;
János király vitézei
Égnek vágnak öldökleni.

S zöngve-bongva bús-borongva
Búg a harcddal, harsan a kürt . . .
Ágyu dörcsen lánssa zörren :
Hősök küzdenek hősök ellen.

Sok a fegyver, sok az ember; —
A kardokon fénycsillogás,
A szemekben tűzvillogás,
A szivekben vérszomjazás . . .

Fönn a várban fönn a bástyán
— Hol vitézek hadra kelnek —
Fönn a bástyán harcra szállván
Küzd Agata, apja mellett.

*) II. János vagy János Zsigmond.
**) Gyula-Fehérvárt.

Karcsu termet habruhában . . .
Liljomkebel hullámszásban . . .
Fehér angyal, remek angyal —
Fényes arcczal, véres karddal! . . .

„Fehér angyal, remek angyal —
Hejh, ha téged birhatnálak! . . .“
Igy sohajtvan büszke Hasszán —
Véget is vet a csatának.

Véget is vet a csatának :
Nehogy azt a lányt baj érje!
Nehogy fehér angyalának
Kard szuródjék hókeblébe! . . .

Szóla aztán a harez után
A sereghez — visszajutván — :
Ki e lányt megszerzi nekem,
Esküszöm : azt dússá teszem!

Esküszöm : azt dússá teszem! . . .
Aranyat kap, kincseket kap — —
Szép Agatát, föld csillagát
Rabolja el énnekem csak!!

IV.

Nagy ördög az a kincs; csábító ereje
Varázserővel hat a gyöngö lelkere;
S a hajtható szívet addig fúrja, marja :
Míg az végre saját üdvét is eladja. —

— — Homályos sátrában Herczeg föl s le járdal,
S minden lépten egyet csördít a kardjával . . .
Sötét a homloka, de lelke sötétebb :
Bár világítják az ördögi csábképek.

„Add el szeretődöt! . . . mit mondok : szeretőd! . . .
Hát szeretem én őt?! És vajjon szeret ő?
Asszony mint a többi! . . . szép, és egyéb semmi!
A szép asszony pedig sohsem tud hű lenni!

A nem szépség : hűség. A rút nő hű, mert fél :
Hogy nem talál többet a már birt kedvesnél;
S a szép? . . . könnyen beszél! . . . hisz őt száz imádja,
S ő szívét majd egynek, majd másnak kínálja.

Lám a kincs biztosabb; eladom Agatát!
De mégis . . . eh, menjünk!“ s elhagyja sátorát.
Megy Hasszán basához . . . ni, hogy ing a lépte! . . .
Megáll . . . újra indul . . . mintha visszanézne . . .

Már ott van! már beszél! hah, hogy örül Hasszán!
Minden szóra egy-egy évet ifjul arcán . . .
— Földjük el e képet; tovább nem nézhetem :
Mert sötétté válik rózsá-piros szívem!

V.

Csillagos éj, árnyas liget; —
A lomb sötétben integet . . .
Hasszán basa nagy nyugtalan
Vár egy sűrű bokor megett.

Vár, mint az ölyv a zsákmányra —
Ugy vár a szép Agatára;
S beljebb beljebb emberei
Látéznak ott fehérteni . . .

Zeng a bokor néha néha —
Aztán minden újra néma;
Halk! ott jó egy fehér alak . . .
Széttérint, meg tovább halad . . .

„Lelkem herczeg!“ s a szép lányka
Oda hull Hasszán vállára! . . .
„Hah! — felsikolt — ki ez? mi ez?
Hisz nem az én galambom ez!“

„Még nem, de ime az leszek!
— Szól Hasszán — a te kedvesed! . . .
Enyém vagy óh szép angyalom — —
Enyémmé tön szerelmesed!

Aranyt, kincset adtam érted :
Míg végre az enyémmé tett! . . .
És most ime : kebelemre
Hullt a világ legszebb hölgye!“

„Oh Istenem! . . . Hát ez való?
Herczeg, s pénzért lett áruló?!
Oh ég! . . . de halld : mégsem leszek
Pogány eb, a te kedvesed!“

S fehér galamb — fehér holló —
Nem, villámhoz volt hasonló! —
Villám volt a tör kezében,
A kezében, — a szívében!

S piros vére, drága vére
Kiomlott a föld fűvére, —
S hova omlott azon helyen :
Most is piros rózsá terem!

VI.

János király Erdőd-várát
Nem sokára elfoglalta . . .
S Herczeget az ég, bűnéért
Roham közben megboszulta.

Javában folyt a végostrom,
Harczolt küzdött a két sereg;
Ott, hol a vár-bástya most rom :
Villámlottak a fegyverek . . .

Rajta, rajta! — — Az ősz várnagy
Ugy forgatja véres kardját :
Ezt a vén hőst rohantában
Akar százan — föl nem tartják!

Most egy ifju áll előtte . . .
Szemébe néz . . . sápad, sápad . . .
„Hah, nyomorult : te adtad el
Az én édes Agatámat!“

És az öreg várnagy kardja
Felvillámlik, meg lecsattan :
Hogy ez óriás csapástól
Herczeg porba dült legottan.

S piros vére, hulló vére
Kiomlott a vár kövére, —
S hova omlott, azon helyen :
Semmi virág meg nem terem!!

Thali Kálmán.

Millyen nőket becsülnék az okos férfiak?

I.

Egy közép századokban élt író azt mondá, mikép : „a női hűség virágai, csak a férj sirja hantjain fejtik ki szirmaikat,“ ugyanazért álmélkodó kegyelettel és szent megilletődéssel említi fel Róma és Görögön hölgyeit, kik férjeik máglyáján, hős hidegen, mártyr resignatióval, jajszó- vagy a fájdalom érzete legkisebb jele nélkül égették el magukat elevenen, Hymennek legkedveltebb áldozatot vinniök.

Mi ezt, ugy-e értelmes és érdemes olvasók, Róma és Görögön özvegyeiben épen ugy nem becsüljük, erényül épen ugy nem rójuk fel, mint nem tartjuk igazi vallásos érzület nyilatkozásának azt, midőn a mesés Ganges partján az unokák s gyermekek szertetépek s megevék elaggott szülőiket. Emezek vak *fanatismusból* — nem szülik iránti szeretet vagy tiszteletből tevék a mit tőnek; — amazok pedig nyomoru *kényszerüségéből* tevék magokat, a tudatlanok által mai napig is emlegetett *nőerény-mintákká*.

Mi, kik tudjuk, mi volt a görög és római nő, egy ideig, férje házánál, mi volt gyermekeivel viszonyában, milly sors várt rá férje halála után? — az említett önáldozatrai készségben semmi utánzandót nem találunk.

Görögön és Róma hölgyei, az uri lakban, *első szolgálók*; a gyermekeknek — kivált a hajdanibb időkben, midőn az efféle önáldozatok napi renden történtek — elébb csak *dajkáik*, később *parancsra váró engedelmes rabnők* valának; kik kegyelem-kenyerét ették a gögös atya, a vaskatona által elkényeztetett fiu gyermekeknek — És a férj halála után? — *öt évig férjhez menni* : szeretetlenségnek, tiszteletlenség- és hűtlenségnek mondatott s némileg bűnnek is tartatott. Öt évig — míg a gyász évek tartottak — boldogok valának; mert addig, szent vala a lak, mellyben ők elzárkózva tartózkodának; . . . a gyermekek ott végezek reggeli és esti imájukat, . . . s homlokukat gyászoló anyjok jobb kezéhez érintve távoznak harcra s napi munkáikra.

Letelvén az öt év : ismét a család rabjaivá lőnek, gyermekeik hatalma alá hajtattak; s holtuk napjáig főztek, sütöttek, hordták a vizet stb. stb. — Az illy nyomoruság elől máglyára menekült vértanuk tehát inkább szánandók, mint becsülendők. Az illy önáldozat, nem vala egyéb, mint : menekülés a nyomorok elől, és legkiméletesb neven : *szent alakoskodás*, ennél pedig klállhatlanabb vétket férfi a nőben gondolni is képtelen.

II.

Tulvitt és nemőket meghaladó *műveltséget*, mély és terjedelmes *tudományosságot*, a férfiak a nőkben épen nem kívánnak, s az — ugynevezett — *férfiass nőket*, tisztelik ugyan, becsülik is; de *nem szeretik* : — pedig mindnyájan tudjuk, miszerint a nőnek a kölcsönös szeretet és szerelem, az, mi a virágnak a harmat. Ha szinte, azon kor emberei, kik a magasan mivelte lelkü nők társalgásának malasztjait élvezék, méltánylattal jegyzik is föl azok neveit a történelem lapjaira : az utódok a szép hir után, hosszú sötét árnyat szoktak festeni s a saját fényében ragyogó csillagokból, üstökös-csillagokat idomítani.

Sokrates, Aspasiától, bölcséletéhez tömérdek adatot szerzett, *Perikles* a legderekabb törvényhozó és országlárok egyike, ugyan attól, a szónoklatban vett hasznos utasításokat, és a mult század történéseinek egyike róla csak annyit ír, — mikép a nagy *Perikles*, erényes nejét *Aspasia* miatt bocsátá el magától; s hogy a *Xantippe* nyugtalanokodásának és zsörtöléseinek fő oka, a bölcs és szónoknő vala és hogy : a *szamoszi és peloponnési* hadat ő indította. — *Maria Gaetana* az olasz tudósnő, ki már 9 éves korában latinul szavalt, mint 11 éves görögüi hibátlanul beszélt, élte 14-dik tavaszán, a mennyiség, természet és bölcséleti tudományokat teljesen elvégezte, — és élte 17-dik évébe lépven — a pápa közbenjárására — bölcsészettanára koszoruztatott és a bolognai egyetemen szép sikerrel tanított : később a bölcsészek rendsorából kifeledtetve, mint *nagy ur kegyencse* csak ugy említettik. — — *Biheron* nőt, ki a boncztant, talán a legnagyobb szenvedélylyel búvárolta s legfényesb tőkélyre emelte, — a kenyérféltő orvosok, szemtelennek szemérmetlennek kiálták; — de fölfedezéseit az embertanban, gondosan följegyezték, s az *idegbajok orvoslásának elméletét*, a szende nő tudományos vizsgálódásaira és kísérleteire építették. — *Dacier*

ásszony; *Homér*, *Anakreon* és *Sapphó* műveit, nemzete nyelvére tette át, a Szent-Irásra magyarázatot irt, a svéd királyné által nagyra becsültetett s koszorura érdemesített; — az udvari emberek által pedig gunyiratokkal tiszteltetett meg.

III

Ki nem olvasta *Erzsébet* angol királynő síriratát? — Az egész itt következik: „Erzsébet úgy élt és halt meg mint királynő s mint szűz; szerette a mértékletes életet és pompátlan öltözködést: mégis, ő vitte be első, a selyemharisnyát a nagy szigetbe. — Igénytelen nőnek szeretett látszani: mégis, hiában magasztalta valaki előtte fejedelmői érdemeit, ha mellettök szépségét nem említé; — s ezen gyengesége 68 éves korában sem hagyta el.“

Midőn illy remekeit a természetnek, illy szelleműs nőket is, illy kivételesen méltányolnak a férfiak; látszik, miszerint: a nőkben, a tudományokra nagy képességet, a szívhódító míveltséget, . . . sőt még a *hősi erényeket* sem sokra becsülik. Hisz az eltelkedett *Johanna d' Ark*-ot, Orleans megszabadítóját, mint alvilági szellemekkel tanakodó eszelőst, közparancsra, *lassu tűz által égették meg!* Igaz, hogy: holta után a frankok neki oszlopot emeltek s arra emlékül ezt irták: „*Szűz lány kardja védé meg a király koronáját!*“; — de ezt később az oszlopról letörlék s itt el nem mondható *günverssel* háboríták meg a nyugtalanul élt, ihlett nő siri nyugodalmat.

Talán azokról emlékeznek érzékeny tisztelettel a férfiak, kik őket a gyönyörök édes tengerében usztatják? — Oh nem! sokkal nemesebb gondolkozásaik!! — *Irént*, a görög császárnét — keleten a legelső uralkodó nőt — ember-evő hyenának; — *Medicis Katalint* méregkeverő orgyilkosnak, a keresztyének mostoha anyjának, Bertalan-éji öldöklő angyalnak; — *Katalint* az északi óriás meghódítójának, a török szultán Aspasiájának, a XII. Károly svéd király *vampyrjának*: — *Lais*: despotának nevezék, kinek ajtaja előtt, — a hideg vérű Xenokratesen kívül — egész Görögön földön csuszott, — még a philosophok violaszin palástos tábora is; — *Ninon de l'Enclos*: gyermeke kedvencének s imádójának; — *Lorme Máriát*, kit a szigorú Mazarin bibornok ítélete halálra kárhoztatott, ki magát halottnak hirdetté s Angolhonba menekült, — visszatértevel, Frankhonban: *alvilági daemonok egyikének* hirdeté.

Oh nem! A józan gondolkozású férfiak tetszését és hódolatát, nem külkecsekkel, nem syréni csalétkekkel, nem mély bölcselkedéssel, nem hősi fölemelkedettséggel nyerhetni meg!

IV.

Három nőt mutatok föl értelmes olvasómnak. A nők, kik azok erényeit vagy szívök vérét szívhatnák be és szűrhetnék át ereiken és lelkökön: azok számíthatnának méltó joggal a férfiak salaktalan szeretetére és színtelen tiszteletére.

Kis-Ázsiában a Pontus Euxinus alatt, messze délkeletre feküdt egy ország, a természettől mindennel megáldott *Caria*. *Mausolus* volt a király benne — a legnagyobb áldás, — ki annak falvai- és városaiban a jólétet, egyetértést és boldogságot elhintette, megtermesztette és fölnevelte. *Artemisiát* tüze a hősi király nemes kebelére,

a szomszéd tartomány legszebbik virágát. — Hol a férj és nő kölcsönös egyességben él: ott tenyésznek legdusabban a megelégedés virágai a családi kertben; — egy király családja: *országa*. *Caria* boldog volt. . . *Mausolus* a végzet hatalmának engedett; ottani szokás szerint máglyára emeltettek élethagyott tetemei; . . . a szent tűztől lobogó gyászfáklyát neje *Artemisia* tartá a szentelt hasábok közé. . . A kedves tetemek elhamvadtak s eltemették?? Oh nem!! . . . Kinek szerelme egyedül a férjhez vala fűzve, ki egyedül csak férjében élt: — *Artemisia* nyugodt gonddal szedegeti össze a tisztelve szeretett és szeretve tisztelt férj kedves porait . . . és azokat, midőn szomja kél, arany szelenczéből itala közé pergeti s vegyíti . . . és utolsó porszemig megiszsa!

Ne mondjátok értelmes olvasók, hogy: *tébolyodott* vala; ne mondjátok, hogy: *alakoskodott!* . . . Férje el nem porlott csontjai fölé, saját fölügyelete alatt sirböltöt építtetett, melly: *Mausoleum* név alatt, kérdésére lön az ó világnak. — És midőn a sirbölt megépült, hirdetni emléket *Caria* nagy királyának: — a szomorú nő, gyermekeit, atyjuk örökségébe bevezette, az országot hűségökre föleskette; a sirbölt közelében összerogyott s meghalt! — Ne mondjátok értelmes olvasók, hogy: *tébolyodott* vala; ne mondjátok, hogy: *alakoskodott!* — Alig van köztünk, kik t. i. a hajdani idők-

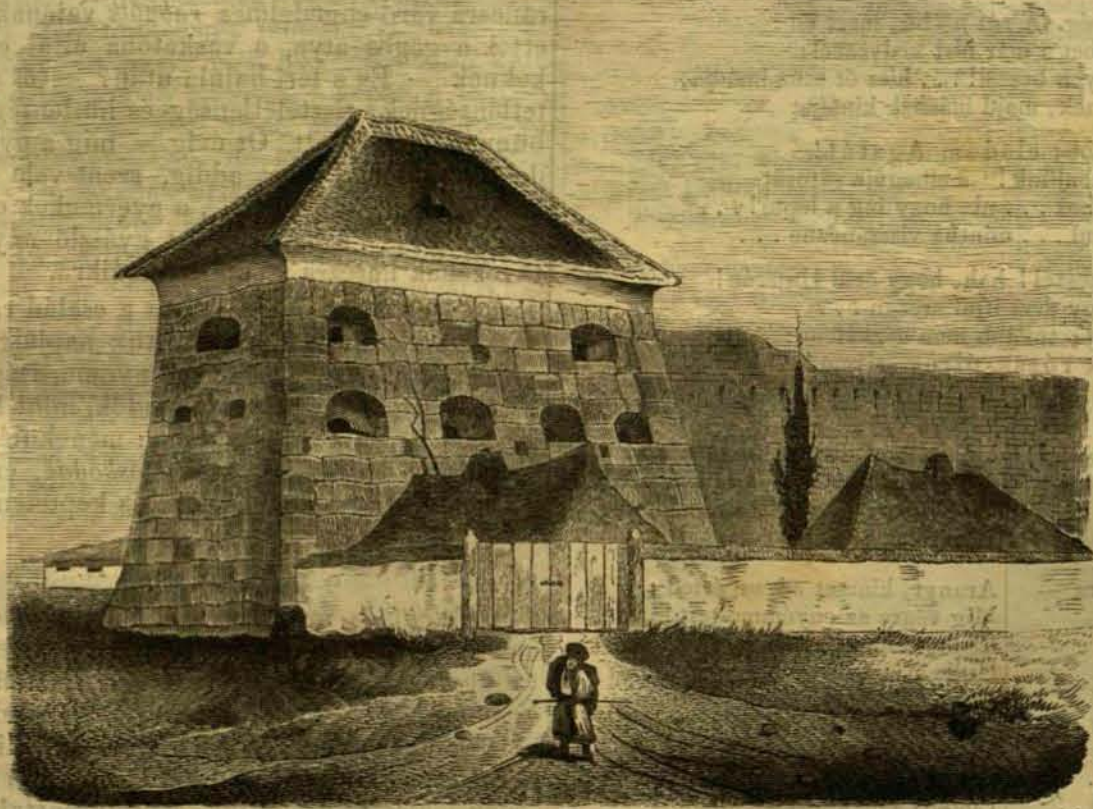
be is visszatekinthetünk —, ki ne ismerné a Gracchusok anyját. — Ki nem olvasott a házínői gondosság előmintájáról, — a gyermekek eszélyes nevelésében páratlan tapintatot tanúsított római *Kornéliáról*?; s a női szűziesség ártatlan angyaláról *Lukrecziáról*, a *Tarquinius Collatinus* holtig hű nejeről? — Ki önkénytelenül elkövetett házasságtörési vétkét, öngyilkokkal büntette meg? — És ki az, ki szent vágygyal ne o-hajtsa a nők társaságát, a nőkkeli örök szövetséget, midőn az itt utól említett három nőre visszagondol? — Nincs utóhang, melly ezek naptiszta erényét beárnyékozhatná; — nem akad még toll, melly ezeknek emlékiratát, csak egy vonás-

sal is szennyezni akará! — Tehát az ábrándozástól üres, természetes *hűség*, a gyermekek növelésében kitüntetett *gyöngédség* és *eszélyesség*; az árnyéktalan *tisztaság* kedves az okos férfiak előtt, az olly hűség, mellyben nincsen semmi — ugynevezett — *mesterkéltség*, semmi *kirívó fény*, semmi *látsszani vágy*. *Bartók Gábor.*

Szécsény és a szécsényi váromladék.

(Nógrádmegyében.)

Nógrád egyik legkiesebb táján, közel az Ipolyhoz, gyönyörű termékeny dombos rónaságon fekszik Szécsény városa, már messziről leköti az utas figyelmét, szépen emelkedik ki belőle az urasági kastély (ezelőtt gr. Forgách, utóbb Pulszky birtoka). Alatta elterülő kert, melly most mindinkább pusztulásnak indul, mint egy szeretős testvére övezi körül. E kert egy volt ezelőtt a legpompásabb kertek közül. Tanuságot tesz erről mostani maradványa is. Mesterséges dombok, sziklák voltak benne, szép kis pihenő helyek és kéjlakok; a legkülönfélébb fák: itten óriási nyár és jegenye, amott sűrű fenyűfák nyujtának a sétálóknak hűs árnyat; a kert aljában kies patak csörgedezett, miben odvas fűzfák fűrészték lombjaikat, halastó, hattyuk, üvegház, szóval minden fel volt található benne, mi csak egy nagyszerű kerttől megkívánható. A kert domboldalon feküdvén, a domb tetejében egy nyugalokocsa (flegoria) állott, honnan az Ipolyra le a völgybe legszebb kilátás volt; de mind ez eltűnt — s a kert, csak sajnos emléket költ fel az emberben. Van még a vá-

Szécsényi váromladék

rosban egy Ferencziak monostora is. — A városon keresztülmenve, az ember mindenütt csinoságot és tisztaságot lát, — a város közepére érvén az utas, szeme önkénytelenül egy négyszögletű ódon csonka-torony-szerű épületen akad meg, minnek háta mögött egy hosszú vastag fal áll; ez az egyedüli maradványa a régi híres szécsényi várnak. E becses emlék annál inkább veszi igénybe figyelmünket, mert már igen csekélyre olvadt s ki tudja, meddig fog még fenállhatni. Mint a rajzból is kivehető, e romok magukban, pusztán állanak; a torony, mely újabb időben fedéllel megújított, bámulatosan erős. Vastag, lőréséssel s ablakokkal ellátott falai, régen dacolhatnak az idők vasfogával, — mögötte egy szintén meglepőleg erősen épített magas s lőréséssel ellátott (mintegy) 30 öl hosszú téglafal áll. A torony újabb időben városi magtárul szolgál, s e végett jó karban tartatik, bár a lakosok ne hagynák e nagybecsű emléket elpusztulni.

Ónody Bertalan.

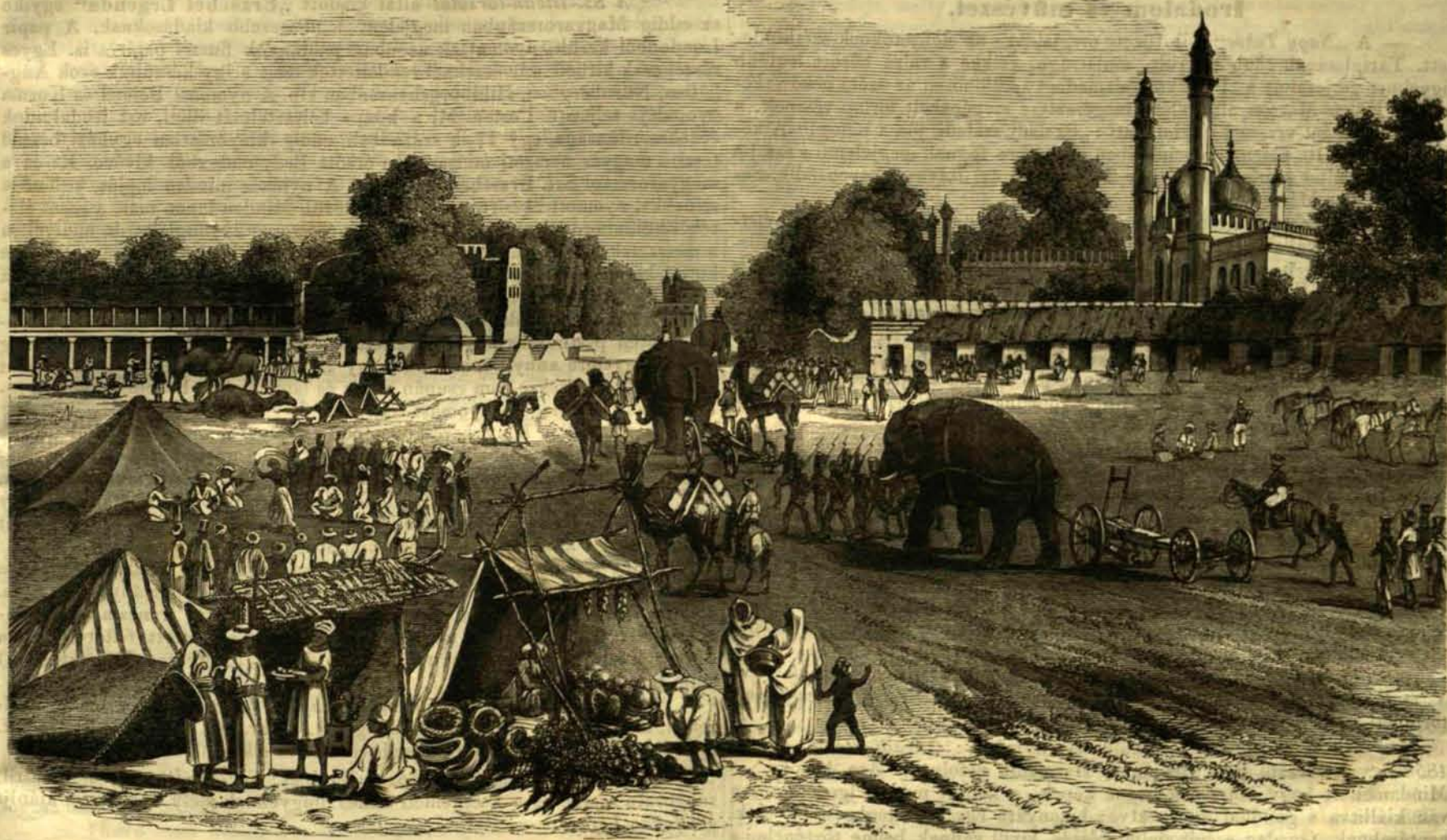
Delhi. a nagymogul városa Keletindianban.

Az angol hadsereg ezentúl szeptember 20-án kettős győzelmi ünnepet fog ülni. Az *Alma melletti csatát*, melyről a krimiai hadjárat idejében bővebben emlékeztünk, a francziákkal egyesült angolok vitézsége vitta ki szintén szeptember 20-án. S most, három évvel később ugyan azon napon történt

téve, egy sem látott annyi vérfagyaló jelenetet, mint Delhi. 1011-ben a ghasnai muhamedán Mahmud szultán hódította meg s pusztította el. A következő századokban majd az afghán törzsből származott, kéjben és pompában uszott császárok székhelye volt; majd ismét e fejedelmektől elhagyatva, árván és elpusztulva állott, 1398-ban Tamerlan gyújtatá fel a várost s midőn eltávozott, a füstölgő romok között koponyákból rakott gulák (pyramisok) tornyosodtak az égnek, a város ezernyi ezer lakosának levágot fejeiből emelve.

A XVI. század elején a kabuli Baber szultán a *nagymogulok* birodalmát alapítá meg s Delhi ismét fényesebb lőn, mint valaha volt. De már legközelebb utódai más helyekre költöztek s a város zaját ismét a pusztaság csendé váltotta fel. míg végre Dsehan sakk a régi Delhi romjai mellett új várost alapított s azt ismét császári székhelyül választá. Fia, Orangeib, a birodalmat s fővárosát újra a hatalom és dicsőség legmagasb fokára emelé, de a milly gyorsan emelkedett, épen olly hirtelen szállott alá. 1738-ban Nadir persa sakk tört be az országba, győzelmet vívott ki Delhi mellett, a városban 30,000 embert lekonzultatott s 200 millió tallérnál többet érő zsákmányt vitt magával. A nagymogulok ez idő óta nem voltak egyebek, mint árnyéka a régi hatalmas fejedelmeknek.

1755-ben az afghánok, 1772-ben a maharattok pusztíták el a várost.

A nagymogul palotája előtti tér Delhiben.

Delhi bevétele. A győzelem híre eddig befutotta a kerek földet, — ez most napjaink legfontosb eseménye.

Hogy ennek mi nevezetesek lehetnek következményei, nem csupán a közelebb érdeklött Keletindia sorsára, hanem általában Európa s a civilizációra nézve, arról bővebben szólnak Politikai Ujdonságaink. Ott olvashatók a város bevételének részletei is, mire nézve közelebb tájékozás végett ajánljuk olvasóinknak a Politikai Ujdonságok 40. számában közlött keletindiai földabronz áttekintését.

Itt csupán az ősi hindu város ismertetéséről van szó.

Delhi, Indiában az, a mi Európában az ősi Róma, kőlapokból álló könyv, mellyben évezredek története van leírva. A legrégebb indiai regékben s mythologiai maradványokban már szó van Delhiről, mely Indraprastha név alatt, mint a „nap gyermekeinek“ (Pandu) dicsőített székvárosa említetik. A rege szerint akkor aranynyal voltak kirakva s a legdrágább illatokkal behintve a város utcái; a bazarok (vásárok) legritkább kelmékkal voltak megrakva s a panduk palotáján gyémántok s drágakövek tündököltek.

De a panduk, a nap gyermekei, elenyésztek s velök elhunyt a birodalom fénye. Utánuk Delhiben indiai királyok uralkodtak egy ideig. Ezután, a XI. század elejétől kezdve, majd romhalom, majd Kelet-Azsia leghatalmasb fejedelmeinek székhelye volt a város. A vele csaknem egykoru Rómát kivéve, a világnak talán egy városa sem volt a sors változóságának annyira ki-

Vége 1803-ban II. Allun nagymogul, az angolok segítsége által (lord Lake vezérlete alatt) megszabadult ugyan a maharattok igája alól, egyuttal azonban nyugalomba is helyeztetett, — kapván az angoloktól illendő nyugdíjat és megtartván eddigi sakk sakk (királyok királya) czimét. Egész birodalma, palotájából állott, — azon kívül nem volt ő ur sehol. Fia, II. Akbár, eleinte sok bajt okozott az angoloknak, de végre beletalálta magát helyzetébe. Ezt követte 1832-ben Bahader sakk, s ez az, kit a jelenlegi indiai fölkelők India királyának kiáltottak ki. Róla azt írják, hogy jelentéktelen, a hárem örömei között elpuhult ember, ki minisztereivel s 200 feleségével örökös veszekedésben él.

50 év óta Delhi csupán árnyékszászár székhelye már, de maga a város is csak halvány árnyéka régi fényes múltjának — bár nem lehet tagadni, hogy az utolsó két évtizedben, az angolok uralma alatt mély süllyedtségéből kissé kiemelkedett. Kereskedése élénké lőn s India népében még mindig azon hiedelem él, hogy a delhi császár még mindig valódi ura az egész országnak s Delhi még mindig fővárosa egész Keletindianak.

A XIV. században Delhi „a világ irigysége“, legnagyobb város volt Azsiában s az egész muhamedán világban. Összesen 4 városból állott, melyeket együttvéve egy 11 rőfnyi vastag kőfal kerített be. Orangeib korában 2 millió lakossal bírt, e század elején még 500,000 ember lakott benne, most mintegy 200,000 lakja, kik közt 70,000 muhamed vallásu van. A mai város

mellynek neve a muhamedánok szájában *Dsehanabad*, egy szikla-fensikou fekszik a Dsamna folyó egyik ágának partján, erős kőfallal, sánczokkal s árkokkal körülvéve, összesen 11 kapuval.

A ki kívülről vet egy pillanatot *Delhire*, annak ó és új részére: azt képzelettel roppant romhalmazt lát maga előtt, mellynek egyik szögletében munkás hangyasereg ütött tanyát. Kertek és paloták, emlékszobrok és mecsetek, minden a mit a szem lát, a viláig mulandóságát hirdeti; elmúlik minden, még az is, a mit az ember örök időkre szánt. A város falai s némi büszke kapuk, mecsetek, egyes oszlopok, tornyok még legélénkebben hirdetik a letűnt nagyságot, — még hirdetik égbe törő építőik dicsőségét. Ezek között a *Dsehan* sakk által a város északi szélén épített nagymoguli palota, (l. lapunk mai képét,) melly nagyobb, mint a híres *Krem* Moszkában. E palota a folyó partján fekszik, egyenetlen négyyszöglet képez, mellynek hossza 1050, szélessége 250 lépés, s egy apró tornyokkal ellátott, 70 lábnyi magas kőfallal van kerítve. Egy veres fővenykövekből épült tömör kapu, melly számos kuptoronnyal van ékesítve, szolgál bemenetül egy hosszú fedett átjárásba, s ez ismét egy téres udvarra nyílik, mellyet számos jelentéktelen agyagkunyhó lep el s az erősség vásártereül szolgál. Innen azután több ut vezet a tulajdonképeni palotába.

Ezen palota maga egy város. Itt laktak a legutolsó időkig a mostani nagymogul összes rokonai, azonkívül két ezred katonája s szolgálóinak serege, összesen mintegy 20,000 ember. Egy másik vörös kapu a második udvarra szolgál. Ez azon tér, hol a nagymogulok nyilvános audienciákat adtak. Egy mennyezet (baldachin) alatt ült a császár s minisztere kezéből vette át a folyamodványokat. Az oszlopzatok, ivezetek, falak szépen vannak díszítve s a szobor-és festészeti művek európai művészek munkájára mutatnak. — Még egy kis átmeneti udvar a márvány csarnokban levő *Dewan Koszba* vezet, mellynek közepén a híres *páva-trón* állott. A falak és tető arany ékítményekkel van díszítve, mellyek új korokban meglepő hatásuk lehetnek. A trón mennyezetet tartó iveken, persa betűkkel e büszke felirat olvasható: „Ha van paradicsom e földön: úgy itt van az, itt van az, itt van az!”

Most senki sem keresné itt többé a paradicsomot, s az egész palota, mellynek oldalait mindenféle odaragasztott viskók s egyéb dísztelenségek rondítják, fennhangon kiáltja, hogy a régi dicsőség sűrű éji homályba borult.

Az angolok legújabb ostroma új romokkal tetőzi most a régi omladványokat.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— A „*Nagy Tükör*“ 8-ik füzetében megjelent s az előfizetőknek szétküldött. Tartalmának több sikerült, mulatságos cikke s rajza között legtöbb figyelmet gerjesztett a „*Politikus csizmadia*“ s különösen az azóta bekövetkezett és *Kakas Márton* által előre megérzett s megénekelt hirlap-vésznek, a bélyegnek szánt verszetet e cím alatt: „*Szaladj, szaladj, jön a billog!*“ A következő 9. és 10. füzetek novemberben egyszerre fognak megjelenni s ezzel a *Jókai Mór* által szerkesztett *Nagy Tükör* első évi folyamata bevégeződik. *Sequitur Kakas Márton.*

— *Heckenast Gusztávnál* megjelent a „*Magyar írók arcképei és életrajzai*“ című vállalat III. füzetében. Tartalmát folytatólag 9 irodalmi férfi ismertetése teszi, u. m. *Teleki József*, *Erdélyi János*, *Kölcsey Ferencz*, *Kis János*, *Fényes Elek*, *Garay János*, *Tompai Mihály*, *Majner István*, *Pap Endre.*

— *Gyurky Antal* a „*Szólészeti és borászati közlemények*“ című jeles folyóirat szerkesztője engedélyt nyert *Borászati Lapok*-ra, mellyek hetenkint egyszer fognak megjelenni. Ez új szaklap keletkezésének lehetetlen nem örvendünk; országgazdaságunk egyik legfontosabb ágának kifejtésére és emelésére fog az közremunkálódni — még pedig remélhető jó sikerrel, mit a főnebb említett folyóirat nyomán gyanítunk.

— (Uj hetilap.) A most havi füzetekben folyó *Divatcsarnok* új évtől kezdve gyakrabban akar láttatni a közönség által s hetilappá fog átváltozni. Szerkesztője *Császár Ferencz.*

— *Szeberényi Lajos* makói evang. lelkész előfizetésre szólít fel az általa jövő év elején megindítandó *Család és iskola* című folyóiratra, melly a szintén általa már három év óta szerkesztett „*Néptanítók könyve*“ helyébe lép. Az előfizetési árt 2 pftban állapítja meg, de csak azon esetre, ha ez év dec. 20-ig legalább 300-an fizetnek elő. A bolti ár 3 pft. leend. A *Néptanítók könyve* teljességet bennünket a szerkesztőtől csak jót várhatni, azért újabb vállalatát is jó lelkesemmel merjük ajánlani a szülők és tanítók figyelmébe.

— (Uj regény) *Friebeisz István* „*Hazai bessély és regénytárának*“ IV. V. és VI. füzetek megjelentek következő tartalommal; „*Erdély vészcsillaga*“, történeti regény, írta *P. Szathmáry Károly* (3 kötetben).

— (Uj vidéki naptár.) Beküldetett hozzánk: „*Aradi utasító naptár 1858-ra*“ szerkeszté *Baló Benjámín*. Harmadik évfolyam. Ára 48 pkr. — Mindamellett hogy nincsenek benne képek, e naptár még is igen csinosan van kiállítva s gondtal szerkesztve; bizonyára egyike a legbecsesb vidéki naptáraknak. Ga. dag szépirodalmi részén kívül vannak benne történelmi s egyéb közhasznú cikkek. Legteljesebb benne a statisztikai rész, melly az összes nagyvárad kerület, s különösen *Aradmegye* s város viszonyaira vonatkozik. A nagyvárad kerület határán belől kétségkívül igen hasznos kézikönyv. *)

— *Mária-czeli emlékkönyv az 1857. sept. 8-iki magyar bucsujáratról.* Tartalom: *Mária-Czeli* története; A magyar ország bucsujárat körülményes leírása; Ájtatos énekek; Ájtatos imák. A szöveget 14 csinos és sikerült kép díszesíti, mellyek közt látható ő eminentiája a bibornok herczeg primás arcképe, s az általa oda vitt emlékjándék képe, *Pozsony* s egyéb a bucsujárat utjába eső helyek stb. A 160 lapra terjedő kötet ára csak 12 kr. E könyv a szeptemberi *mária-czeli országos bucsujárat* emlékeül van rendelve.

*) Szót kérünk. Az „*Aradi naptár*“ szerkesztője, bevezető cikkében a naptári időjelölésekről szólván, alkalmat vesz magának, az utóbbiak felett — méltán — pálezt törni; de egyuttal — igen méltatlanul — szemére vetni a *Vasárnapi Ujságnak*, hogy e részben következetlenséget tanúsított. Idézetei nem bizonyítanak állítása mellett. 1854 évi folyamunkban (87 l.) határozottan a jóslatok ellen nyilatkoztunk s ezt tettük 1856-ban is több ízben. Hogy időközben 1855-ben egy vidéki munkatársunk (E. Illés P.), felszólalását közöltük, mellyben a falusi népnek az időjelölatok utáni vágyakozását panasolta el, nem bizonyít semmit; mert az csupán egy vidék magán szavazata volt. Még kevésbé bizonyít az, hogy 1857-ben szintén egy vidéki természettudós időjelölati kísérletét tettük közzé, mert ez nem afféle alaptalan, egész esztendőre szóló naptári vak jóvendőigetes volt, hanem a meteorologia szabályain alapuló tudományos kísérlet a legközelebb következett néhány bétre (a mi az illető vidéken, akkori tudósítások szerint, teljesen valósult is) — oly dolog, a minővel külföldön számos nagy nevű tudós foglalkozik s a melly bizonyára elég tört. nyújt észlelésre, kísérletre. Legyünk igazságosak. Szerk.

* * A *Sz.-István-társulat* által kiadott „*Erzsébet Legenda*“ egyike az eddig Magyarországon megjelent legdiszesebb kiadásoknak. A papir *Londonból* került, nyomattak azonban példányok *fiumei papirra* is. Egyes részei csak kitűnő művészeknél rendeltettek meg s így készültek azok *Angliában*, *Nürnbergben*, *Hildburgshausenban* stb. A nyomás *Beimel* és *Kozma* nyomdája teljesíté *Pesten*. Mi a könyv tartalmát illeti, azt irodalmunk érdekes ritkasága, egy 17-ik századbéli, eddig kinyomatlan egyházi beszéd teszi, a magyar nemzeti muzeumban őrzött *Érdy-codexből* kivéve. És ez a magyarországi *Szt. Erzsébet* legendája. A nyomás minden lapját, különféle színekkel nyomott ékesítvények veszik körül. Minden lapon más, a szent életéből különböző jeleneteket ábrázoló kép (összesen 22) foglaltatik, mellyeken a metszetek finomságával vetélkedik a kinyomás vallási fönsége. — A bőrbe kötött két diszpeldány külseje góth templom homlokzatát ábrázolja; rajzolta *Rohn Pesten*, a kötést ugyan itt *Nádler János* könyvkötő teljesíté. A diszkötéseket ékesítő gazdagon aranyozott ezüst kapesokát, sarkakat stb. *Scheibel* szintén *pesti aranyműves* készítette. — E nő művészi kiállításáról elég legyen egyelőre annyit mondani, hogy *Drezdából* vett tudósítások szerint az ottani művészekre nem csupán a rajz és fametszetei, hanem a nyomás tekintetéből is meglepő benyomást tett.

— *Ráth Mór* könyvkereskedésében (*Pesten* a *váci- és kishid-utcák* szögletén „*a vastu-kóhoz*“) előfizethetni folyó évi novemberi *pesti vásár* végéig „*Általános Országállapot-tan*“ című, 16 rétből 3 ívnyi munkácskámra, 12 pengő *krajczárjával*. Ha az említett ideig 200 előfizető találkozzand, úgy a legközelebbi január elején a munkácskát, ellenkező esetben pedig a pénzt a fönt említett könyvkereskedésben kiki átvetheti. — *Sasku Károly.*

Sasku Károly ur továbbá — a szerkesztőségünkhez beadott program szerint magán lezckék adására ajánlkozik a következő tudományokban u. m. általános földleírás, algebra, mértan, történettudomány; francia, olasz, angol, német, görög, latin és magyar nyelvekben. Az ajánlott feltételek igen kedvezők s jutányosok. (*Sasku* ur lakása: *Pest, Józsefváros József-utca 23 szám az udvarban*).

* * *Bognár Ignác* újabb 50 eredeti magyar dal és népdalra hirdet előfizetést, melly a *pesti novemberi vásárig* 1 ft. 30 kr. pp., azontul bolti ára 2 ft. pp. A munka legkésőbbben a novemberi vásárra elkészül. *Kiadja Emich G.*

— Megjelent s kapható *Rózsavölgyinél: Kecskeméti négyes*, *quadril*, *zongorára szerzé* és a *kecskeméti lelkes hölgyeknek mély tisztelettel ajánlja Wolfgang Lajos.*

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

* * (A *csizmadiaikat, vargákat, szijgyártókat*) és minden más bőrből dolgozó mesterembereket érdeklő hír. Újabb időben sajnos tapasztalat, miszerint a bőr ára nőttön emelkedik. — Ennek az oka körülbelül ez 1) mert újabb időben a bőrfogyasztás emelkedett minden felé egész Európában és 2) ezzel ellenkezőleg a nyersbőr mennyisége nemhogy szaporodott volna, hanem csökkent. Csökkent pedig miért? mert most sem *Dél-Amerikából*, sem *Oroszországból* nem hoznak be annyi nyersbőrt *Közép-Európába*, mint azelőtt; egy az, mert a *dél-amerikaiak* most többnyire *Észak-Amerikába* viszik azt, más az, mert az *oroszok* maguk kezdik cserzeni és felgyártani, semhogy nyugatra eladnák. *Vigasztalásunkra* szolgálhat azonban, hogy *Kelet-Indiában*, a *Jóreményfoknál*, *Australiában* s *Afrikának ismeretlen belsejében* még sok vad bivaly csorda s egyéb állat legelész, mellyek bőre valószínűleg hozzánk fog vándorolni; azon boldog idők mindazonáltal már örökre oda vannak, midőn *Lipcsében*, *Bécsben* 10—12 pkron lehetett kapni a bőrnek fontját. Így vigasztal a *K. Közlöny.*

— (Az *oct. 29-én tartott csákói es évi első löverseny eredménye*.) *Nyertesek*: 1) *Pony versenyen*: b. *Podmaniczky Frigyes* lova. 2) *Karászdi* 50 pft téttel 100 ft bánatpénzzel: gr. *Wenckheim Rudolf* „*Coeur Dame*“ *kanczalova*. 3) *Elegyverseny*, 25 pft tétellel: gr. *Károlyi György* „*Mauprat*“ *lova*. 4) *Asszonyosságok díja* 25 pft tétellel: gr. *Almássy Kálmán* „*Pan*“ *méne*. 5) *vadásdi* 10 pft tétellel: *Karász Imre* 5 éves *Alborach* *kanczalova*. 6) *Ugrati verseny*; kettő versenyzett: *Tisza Kálmán* „*Mistrese*“ és *Benczky Ferencz*

„Middy“ je, ez utóbbi az első gátnál megkötötte magát s nem ugrott, az első két gátot szerencsésen átugrott, de kettőt ledöntött.

Közintézetek, egyletek.

+ (Leánynevelde.) Dr. Ranolder János veszprémi püspök ő exclja, nyolcz magyar lánynak Grätzbe küldetését határozta el, kik az ottani iskolaszűzek intézetében a nőnevelés tudományát magukévé tevén, a majd Veszprém és Pápán alapítandó nőnevelő intézetekben lesznek alkalmazandók.

** (A Luther-egyletnek) Wormsban székelő bizottsága jelenté, miszerint az adakozások összege már mintegy 22000 talérra megy, a tervezett Luther-szobor felállítása pedig 60,000 tallérba kerülend és így e költségnek már több mint harmada fedezve van.

⊙ (Az első biztosító magyar egyletre) vonatkozólag egy bécsi lap közli, hogy itt a hazában már 200 fiók ügynökség jelentkezett, a birodalom többi tartományaira nézve a főügynökség elvállalására egy bécsi nagykereskedőház ajánlköszött. Az egylet a külföldi társulatokkal kölcsönös biztosítási viszonyba lépett.

⊙ (Az országos tébolyda építését Budán) a Lipótmezőn hir szerint még ez őszön megkezdik. A város ez intézetnek 60 holdat engedett át s ehhez a szomszédos telkekből még 12 holdat vásároltak össze.

Közlekedési eszközök.

⊙ (A nádorcsatorna társulat) oct. 22-iki ülése Székes-Fejérvárott. Főtárgy a nádorcsatornának réntöntözése is alkalmazása levén, czélszerűbbnek találtatott e réntöntözést nem a társulat költségén, hanem külön társulat által eszközöztetni, mely czélszélből azonnal aláírási iv lón kitévve s e társulat vezetésével is az elnök, Zichy Nándor gróf bízott meg. Másik fontos tárgy a társulatnak a Balaton-társulattal, több évtől tervezett egyesülése volt. Erre nézve abban állapodtak meg, miszerint a társulat a helytartósághoz kérelemmel járuland, hogy a Balaton-társulatot felhívni méltóztassék, hogy a nádorcsatorna-társulat által vele közölt, de mellőzött feltételei határozott elfogadására tértívényt állítson ki, továbbá e tértívényt kiállítás után a m. kormány a jelen nádorcsatornatársulat mérnöke mellé ahhoz értő egyént küldjön, a Balaton-társulatot pedig illy egyén küldésére utasítsa, valamint azt a munkálatok folytatásától eltiltsa mindaddig, míg az elmunkálatok és költségek meghatározva s biztosítva nem lesznek.

M i u j s á g.

— (A halottak napja) mult vasárnap egyike volt az év legszebb ünnepeinek. A gyönyörű őszi napok s esték megszámlálhatlan népséget csaltak ki a távol temetőkre. Illy napokon részvétlen alig maradhat valaki, mert hiszen az élők közt alig van, kit édes emlékek ne vonzanának a holtak hazájához. Vasárnap s hétfőn legalább is huszezerre mehetett azok száma, kik a pesti temetőkre özlönltek, hol a virágokkal borított s friss koszorúkkal diszitett sírokon sok ezernyi mécs — és fályalángokban lobogott fel a hallottak iránti emlékezet, sok helyen forró könyvek és fájdalmas sohajok kíséretében. De ez esték egy része nemzeti ünnep is volt azokra nézve, kiknek a haza elhunyt jeles fiai iránt hön dobog a szív keblökben. Pest temetőiben porladoznak Kisfaludy Károly, Horvát István, Vörösmarty, Garay, Egressy B., Obernyik s más jeleseink földi maradványai. Ezeknek sirjára a kegyelet most is meghozta kedves adóját. Jól esett látnunk, hogy sirhalmaik nem állottak pusztán, elhagyatva, s hogy nagy volt azok száma, kik eljövének lelkesülni s áldást mondani hamvaikra. Bár az elhunytak iránti kegyelet soha ki ne veszzen e nemzet fiaiból!

⊙ O cs. kir. Fensége Hildegardé Főherczegasszony a szegény kisedek ügye iránti magas gondoskodásának legközelebbi azzal adá kegyeletes bizonyosságát, hogy pár nappal megérkezése után azonnal meglátogató a magas pártfogása alatt álló bölcösödét.

— (Báró Sina Simon nemeslelkűségének újabb bizonyítványa.) A M. Sajtó mult csütörtöki számában ezt olvassuk:

„E perczen érkezik hozzám a nemes bárónak f. é. oct. 27-én kelt abbéli hazafiai rendelkezése, mellynél fogva a legközelebbi napokban újból alakulandó Magyar Gazdasági Egyesületnek alapítványképen 10,000 pengő forintnyi összeget ajánl fel. Pesten, 1857. nov. 3. — Korizmics.“

— (Új könyvkereskedés Pesten). Még alig jelentettük minap a vacziutcai szép könyvkereskedés megnyitását, már ismét egy új könyvbolt felállításáról kell említést tennünk, mely az Ujtér egyik szögletén (a kioszk átellenében) esinos elrendezésével vonja magára a figyelmet. A kereskedés tulajdonosa Osterlamm Károly hazánkia. Szeretjük hinni, hogy ez új vállalatok mind csak szellemi szükségseink szaporodását jelentik.

⊙ (Berg léghajója) oct. 25-én harmadszor szállt fel az egek felé. Ez alkalommal ki volt hirdetve, hogy a ki 10 pftot letesz, az felszállhat Regenti mellett a léghajókosárban. Fel is szállt vele Horváth (Horti) ur, énekes. A léghajó legmagasb repültében mintegy 7—8000 lábíg emelkedett, úgy hogy a budai hegyek felett átszállva a Lipóthegyet alig kis dombocskának látták. E magas állásban Horti Regentivel helyet cserélt s a kötélhágcsón felkúszott a léghajókosár abroncsára, hol megkísérté énekelni, de a hang tompán enyészett el. Lélekzések majd kétszer olly gyors lett, mint volt a föllőn. Sebesen haladtak el a Zugliget felett, mindemellett is nem tapasztaltak léghuzamot. Midőn a veres zsinórt meghuzták, mely a léggolyó feje bubján levő szellentyt felnyitá, észrevehetőleg ereszkedtek alá s lebecsátott horgonyuk, miután több időig foganat nélkül horzsolta a fák lombjait, végre egy ágba akadt. Erre a léggömböt levonták egész a fa sudaráig s itt megerősítették. Egy pa-

raszt, kit oda hozott a bámulat, midőn felszólták, hogy huzza le a hajót, svábos kiejtéssel azt kérdezte: *de mit fizetnek?* Nem sokára a közel Budakeszről nagy népcsoport tódult ki bámolni őket. Ezek lesegítvén a léghajót, a bennülőket borral jól megvendégelték. A különös vendégeket aztán a nagy világban szereplő híres törpe, Kis Józsi atya hívta meg közához Budakeszin. Utjuk mintegy háromnegyedóraig tartott és esti 11 órakor érkeztek vissza a fővárosba, egy bérkocsissal, ki Budáról követte őket.

** (Ismét a vaddisznók és még valami.) Károly-Fejérvárról írják a „Kol. Köz.“-nek, hogy ott a vaddisznók nagy kárt tesznek a kukoriczában, s olly nagy számra szaporodtak, hogy egy hiteles vadász állításakint, azokból már vagy huszat lepuskáztak. Ha tán e számból hiányzanék is valami, oda lehet toldani azon szelid koczák számát, mellyeket holmi hurokkal járó kutyászok (talán gyepmesterek) ott a piacon botokkal agyon vertek. Egyébiránt ezen nem szabad senkinek megbotrákkozni, mert hisz a város szája, a dobos több izben már elég értelmesen kidobolta, miszerint: *a kapuján kívül senki sem disznó; mert ha a piacon meglátnak, mintyénás agyon ütnek; vagyis jobb magyarsággal: „A kapuján senki se ereszsze ki sertéseit, mert a mellyeket a piacon találunk, azokat megüttetik!“* — — A gabna ára aratás után igen eszökkent volt; most azonban a szűk törökbuza termés következtén emelkedben van. Az ő törökbuzájának kis vékaja 2 ft. 30 kr. váltóban; a hus fontja Sz. Mihálytól 4 kr.

** (Kinek sem erdeje, sem földje, löjjön vadat saját... dominiumában!) A „K. K.“-nek írják M. Vásárhelyről oct. 24 ről, hogy előtte való nap a város nagy erdeje, mely tesvérek közt 3 millió pengő forintot megér (?), leég, ha 300 ember szerencsésen meg nem akadályozza vala. A tűz, hálistennek még csak 1000 - 1200 □ ölnyi téren pusztíthatott. Honnan támadt a tűz? — Ki évenként 8 pftot tesz le, bár magának egy talpalatnyi erdeje sínésen, az szabadon jár ki az erdőre vadászgatni. Illy boldogtalan vadász fojtásától gyult meg a fak lenullott száraz levele. Azért a levelező azt indítványozza, hogy miután már az erdőrészeket vadászva bejárni nem lehet, igen méltányosnak találja, hogy „a kinek erdeje nincs, löjjön a szobájában legyeket, ha már egyáltalában szenvedélyes vadász; ott legalább intra dominium marad.“

** (Delhi szomorú elestének és a hírlapbélyeg behozatalának hire) egymásra következett, mintha csak összefüggésben állának. A bécsi pénz piacra (börze) egyiknek sem volt legkisebb hatása; vajha úgy legyen mindenfelé! — Vajha úgy legyen közönségünknel is, mellynek ha nemzetiségét eltemetni nem akarja, szépen indult iródmát soha és semmiféle nyomasztó körülmények között elejtenie többé nem szabad.

— (Arany álmak, ezüst álmak!) A P. L.-nak írják Bécsből, hogy ott a pénzholera már szűnő félben van, s hogy a bank jövő január elsején megkezdendé kész fizetéseit.

⊙ (Kolozsvárott a színházi téli időszakot) oct. 29-én Lángh színtársulata nyitá meg Szigligetinek „A mama“ című vígjátékával, mely a Teleki-féle 100 arany pályadíjat nyerte el. A zenélésre az ott állomásozó Nugent gyalogrezd zenekara vállalkozott.

⊙ (Az urbéri kárpótlási (szelvényes) kötelezvényekből) beváltás végett a budapesti cs. kir. helyt. osztálynál oct. 31-én 140 darabot sorsoltak ki, mellyekért összesen 71,000 pft. lesz fizetendő. Meglehető kis segítség lesz földbirtokosaink kezei közt a mostani válságos időkben.

** (Angol komolyság.) Az angolok nem szoktak tréfálni, ha valamihez fognak, hát azt egész komolysággal teszik. Egy angol mulat jelenleg fővárosunkban, hogy a szőlőgyógymódot használja és ugyancsak komolyan hozzá lát — husz font szőlőt eszik meg minden nap.

— A V. U. mult számának 472. lapján akarunk ellenére rébuszt közzöztünk. Nyomdai tévedés folytán egyik újdonságunk sorai úgy össze vissza hányódtak, hogy valószínűleg sok olvasónk hiában törte rajta fejét; az értelmet nehezen okozkodhatta ki. A pórul járt újdonságot így kérjük olvasni:

⊙ (A farkasok és vaddisznók) a Bakonyban, mióta a fegyvertartás meg van szorítva, kedvükre tenyésznek és szaporodnak. Ez utolsók 40—50 darabnyi farkakban makkozna a rengeteg belsejében. Minap azon csodálkozott valaki, hogy nem jut eszébe annak a sok farkasnak megenni a sok vaddisznót.

Feltűnhetett az is, hogy a kérdéses újdonság a „Mi újság?“ rovatból a „Közlekedési eszközök“ rovatába csuszott át. Mindazonáltal még eddig egy lap sem nevezett ezért „lelküimeretlenség“ és „elfizetőkkel dicsekvőnek.“ Csodálatos, de — civilisálódunk.

Vidéki hírek.

Kézdi-Vásárhely (Erdély), oct. 6. (Iskola. Egyházi ünnepély. Táncszívalom. Iszákosság. Székelyleány Kairóból.) Mint mindenütt, úgy nálunk is megindultak a Muzsák lakai, s az iskolák növendékei, kibontakozva a szülői karokból, ujult erővel léptek a pályára, mellyen az egyház és hon polgárvá serdülendnek. Valóban, nem lehet lélekemelőbb, mint széttekinteni egy növendék seregen. S tagadhatlan, hogy nem kevésbé aggályteljessé válnék a felelet terhe azoknak, kikre illy drága kincsek bízattak, ha felülről nem jönne segély, s a gyöngé emberi erőt isteni kegyelem nem támogatná. — Örömmel tapasztalók, hogy az idei tanuló növendékek száma felülmúlja a tavallit, mi bizonyára nemes ösztön leend, hogy az illető tanítók, a szülők bennök helyzett bizalmát méltányolva, a növendékek szellemi jóllétén férfias buzgalommal ezután is munkálkodandnak. — Oct. 4-én, O cs. kir. Apost. Főlsége legmagasb névnapja ünnepélyének emelésére táncszívalom volt rendezve a „szarvas“ című vendéglőben, mellyet általában élénkség és vidorság lenge át, távol minden tulságos fényűzés és divat hajhászástól, mellyek a panaszolt drágaság és pénz szűkével éles ellentétben állanak. Tán megokosodunk e

szük időben. Mondják, hogy e tánczvizalom tiszta jövedelme a városi egyenruhás zenekarra némi fölségelésére lenne fordítva. — Igen ohajtánók, ha a mértékletességi egyletek népboldogító eszméje is megpendülne és mielőbb valóssá válnék nálunk. Borzadással nézünk az ittasságnak népünk közt általánosan elterjedt bünére; valamint ama gyászos következményekre is, melyeket e kór a test és lélekre egészség- és vagyona, a házi viszonyok és az emberi nemnek ideig és örökké tartó kárára nézve kifejt. Akármely lakomán, keresztelői, menyegzői és temetési alkalomkor a pálinka első helyet foglal. Adásvevőskor a pálinka azon Isten, ki az adott vett jószágot megáldja, az alkut megerősíti s megszenteli. Ezen szeszitalal kezdődik a szántás, ugyan azzal végződik az aratás is. Ez után esdeklik a férj, ásitozik az asszony, ez után kapkod a gyerkőc is; mellynek szüleménye aztán: az értelmi tehetségeknek eltompulása, a religió és ennek törvényei iránti közönyösség, ezeknek teljes elhanyagolása, az ő és övéinek jólléte iránti könnyelműség, a házastársak, házbeli és szomszédok közti czivódások és rágalmak, a gazdaság és magzatok jó nevelésének elhanyagolása, ezeknek, t. i. az iszákos szülőkől nemzett magzatoknak, már az anyai téjjel megmérgezett, és a szülők által adott rossz példa által korán megvesztegetett erő- és éretlensége, mindennemű kórságra hajlamok, verekedések, halálos sértések, lopások, gyújtogatások és más efféle bűnök. A szeszitalnak számúzeve kell lenni, ellenkező esetben sikeretlen minden legszentebb oktatás, intés, feddés; vonuljon be az saját helyére a gyógyszerárakba, honnét kilopózott, s hová tulajdonkép tartozik; csak úgy apad ki egy bő forrása az emberi nem romlásának; csak úgy leand eloltva azon tűzláng, melly körünkben mindent kíméletlenül emészt. — Nem csuda aztán, ha a nevelés, erkölcsiség, jótékonyági érzet, gazdaság, építészeti, közhasznú és jótékony intézetek, részvénytársulatok és vállalatok, tagosítás és vagyonbiztosítás, mind vagy csak csirák hajtának itt, vagy csak még vastag burokban senyvedeznek. — Nem leand tán érdektelen megemlíteni még, miszerint városunkban született Fekete Veronka, 24 éves hajdon, már 10 éves korában mint árva, férjnél levő nőtestvéréhez Galaczra vitetett, itt egy pár év múlva az özvegyiségre jutott nőtestvérről hajóra ülve, tudja Isten hogy s mikép — Alexandriába került; ott néhány évet ismét testvérénél — ki jelenleg is Alexandriában lakik — töltvén, 16 éves korában Kairóba távozott, és ott az apáczák kolostorába, a növendékek körüli szolgálatra, fölvetetett. Azonban itt sem találván maradandó városra, 8 év múlva egészségi szempontból hazakivándozott, s sikerült a magas cs. kir. kormányunk költségén folyó év közepén városunkba, szeretett atyafianak és meszse terjedő rokonainak körébe megérkezni. Ennek híre a messze környékben is hamar elterjedt, és általános vala a kíváncsiság az Afrikából érkezett leányt láthatni. Az anyai nyelven kívül, beszél, ír és olvas francia és olasz nyelven, sőt arab és török nyelven is beszél.

Kollár Lajos.

Miskolcz, oct. 20. (Fátyol Károly. Színészet. Szüret.) T. szerkesztő ur!

Színházi napló.

Péntek, oct. 30. „Tartuffe mintaképe.“ Vigj. 5 felv. Irta Gutzkow, fordította Szigeti.

Szombat, oct. 31. Ellingerné javára: „Proféta.“ nagy opera, írta Scribe, zenéjét Meyerbeer.

Vasárnap, nov. 1. „Kisértet.“ Ered. népszimű dalokkal 3 felv. Irta Szigeti József, zenéjét szerzette Bognár Ignác.

Hétfő, nov. 2. „Rigoletto.“ opera 4 felv. Irta Piave. Zenéjét Verdi.

Kedd, nov. 3. Először: „Dózsa György.“ eredeti történeti dráma 4 felv. írta Jókai Mór. A színház minden zugában telve, mint a legnépesebb operai előadások szokott lenni. Az új dráma legkedvezőbb fogadtatásra talált. A szerző minden felvonás után zajosan hivatott s meg is jelent. Hogy a darabról is írjunk valamit, annyit legalább is elmondhatni gondolunk róla, a mit a dráma hőse végszávaiban mondott magáról: „Dózsa György jobb vala, mint bakói voltanak!“ Ezen, úgy látszott, nem kételkedett senki.

Szerda, nov. 4. „Portici néma.“ opera 5 felv. Irta Scribe, zenéjét Auber. Fordította Szilágyi Pál.

Csütörtök, nov. 5. „Tucsók.“ falusi életkép 5 felv. Birchpfeiffer Sarolta után fordította Buljovszki Lilla.

Szerkesztői mondanivaló.

1490. N.-Kanisai vasút. Részletes emlékeztetést kérünk.

1491. Visszanézek, visszanézek. . . . És nem látom azt a sok derék költőt, kik ezen tárgyat már igen gyönyörűen megénekelték.

1492. Sümegre. Innen „mult napokban“ több kocsi, hölgyekkel s fiatal emberekkel megrakva indult ki a híres somlyói szüretre. A hölgyek roppant sok skatulyát vittek magukkal, csipkével, fodrokkal s egyéb ruhaneművel terhetlen, úgy hogy „minden fiatal ember hóna alatt fehérlett egy“ (t. i. skatulya.) De az eleséggel telt tarisznyát ott-honn felejtették s azért, miután csillaggal és felhővel jól nem láthattak, hamar baza siettek a mulatságból — ebédelni. S lón nagy pusztítása a csirkének, kappannak és rostélyosnak. — Mind erről minket s általunk a közönséget értesíteni, szükségesnek találták Sümegen.

A dolgban azaz érdekes, hogy e tudósításnak azon címét adja tudósítónk „Szélemi élet“!

1493. Göttinga Sz. S. — A példány utnak indult Utrechtbe. A cikk a Magyar Sajtóban látott napvilágot. — Régi cikkét illetőleg igen sajnáljuk, hogy az lapunk körét s terjedelmét túlhaladja.

1494. Székely-Udvahely B. A. — Közleményeit szívesen vesszük.

1495. Kolocsvár V. J. — Köszönet a becses közleményért. Ha talán az ohajtott időre nem is, de rövid időre bizonyosan elkészülhetünk vele. A leírás terjedelméből lapunk oeconomiájánál fogva, engedelmével, némi kihagyásokat szükségeseknek látunk.

1496. Palotára K. S. Udvozöljük azon derék sütőmestert, ki lapunknak kezdetlől fogva oly szorgalmas olvasója. Látogatását szívesen fogadjuk még azon esetben is, ha

Fátyol Károly, naturalista gondokavirtuóz hazánkfia (kit nem régiben a Vas. Ujság mutatott be), a szép művészetek minden ágai, különösen a magyar művészek iránt, szenvedélyvel viseltető gróf Csáky Zs. ur közbenjárására, színházunkban f. hó 15-én föllépven, a meglepetést közönség által, oil, lelkesedéssel fogadták, hogy a csak átutazó művésznek, közkivánatrai föllépése, ujjal ohajthatnék. — Még egyszer azért, f. hó 19-én megzendíté hálás hangszere s a vásári alkalommal, ugyanekkor, vidéki hallgatókkal is növekedett közönségünket, valódi elragadtatásra villanyozá. — Köszönet a nemes grófnak, a nyert élvezetért; tisztelet a szerény fiatal művésznek, ki színházunkat — nemzetiségünk e még ifju menyasszonyát — lelkéből származott művészi hangjaival vigasztalá! — Mi öt nem felejtendjük egyhamar; mert szerintünk, a művelt világ hírhedett gondokásai sorában, bizvási megállhat — Színészetünk, folytonos részvétnek örvend; s Latabár társulata — úgy látszik — mindinkább megnyerendi közönségünk pártolását. Ide vonatkozó részletesebb tudósításunkat későbbre tartjuk fel. — Szüretünk — a szőlőgerdek elfagyása miatt — szomorú, ki nem elégitő, s kevés jövedőjü. — Hejő.

Egyveleg.

— (Egy falusi bíró leleményessége.) Egy somogy megyei ügybarátunk a következő adomát közli velünk, melly különben nem igen vigasztaló valódiság.

Egy falusi bírót sok beszéd után rávett a helybeli lelkész arra, hogy járassa a község számára a Vasárnapi Ujságot. A bíró, egy bizonyos embertől behajtott 3 pftnyi büntetéspénzt, mit erre szánt, csakugyan át is adta a lelkésznek, ki az ujságot megrendelte. Midőn még alig érkezett meg belőle néhány szám, elmenvén a bíró a lelkészhez, ezt ilyen ujsággal lepte meg:

— No tiszteletes uram, én mondom ám jó hirt!

— Halljuk, János, mi lesz az!

— Hát eladtam az ujságot a — zsidónak. Két pengőt adott érte: most már csak egy pengő a veszteség!

Mi ebből a szomorú tanulság? Olvasóink ítéletére bizzuk. Annyi bizonyos, hogy sok még a tenni, nevelni, felvilágosítani való.

Adoma.

— Egy nagyuri társaságban sokan voltak ifjak és idősek. Előhozódik a Vasárnapi Ujság újdonságai közül a többek közt Kakas Márton is. Egy ifju gyöngye hangu leányzó mondja, hogy „no, már Kakas Márton is felkapott az ugorkafára.“ Mire egy mellette ülő, kissé nagyot halló éltes asszonyság, egész elkeseredéssel elkezd: „Hiszen, verje meg a csuda a kakasát, még a tyukokat is mind rákapatta már, mind megeszi az ugorkámat, még télire se tudok savanyítani, hát a tieteket is úgy pusztítja lelkem?“ Volt aztán nevetés. A szegény nő, később tudta meg a dolgot, hogy Kakas Márton ur ember legyen, és a „Nagytyúk“-nek jövedőbeli szerkesztője.

nem teljesítene is, a mit ígér, azt t. i. hogy lapjainkra a három jövő esztendőre előfizessen. Ily áldozatot a mai szük világban nem is ohajthatnánk tőle. Elég az nekünk, ha szép esendesen sort tart az idővel s az okulás! mint lapjainkból merített, saját és mások boldogítására fordítja. — Egyébiránt ne kívánja ön, hogy levelét, melly elvégre is magán ügyet tárgyal, közzé tegyük.

1497. Ajka K. J. — Igen becses cikk és korszerű szózat — csak mielőbb sajtó alá adhatnók. Lapunk hajójainak tágitása valóban égető szükségé vált — a közlendők sokasága s dolgozó társaink türelmetlensége fennhangon kiáltanak. A közel jövő határozni fog.

1498. Losoncz P. G. Kétségtelen, hogy közérdekű közlemény volna; — csak az a kérdés, nem lehetne-e azt élvezhetőbbé tenni, ha száraz adatok mellé egyéb tanulságos reflexiókat is csatolnánk; s vajjon ujak-e s mi forrásból merítvük ezen adatok?

1499. Falu-i lakodalom. A szerzővel személyesen szeretnénk értekezni.

1500. Nyelvészeti emlék a XVII. századból. Nem volt ez legközelebb valamely lapban közölve?

1501. Rimaszombat D. Sz. Mihelyt lehet.

1502. Abrudbánya O. F. — Egy kettő használható lesz.

1503. Keckeméti K. — A collegiumban egymásnak elmesélgetni — jó.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetnap	Katholik. és Protest. napár	Gör.-orosz napár	Nap-		Izraell. napár	Hold-		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
November			Oct. (6)		Marsch			
8 Vasár.	D 23 Gottfr.	D 22 G.	27 F22 Nest.	6 57	4 31	21 Áron	11 0	1 31
9 Hétfő	Tivadar vért.	Tivadar	28 Torontius	6 58	4 30	22	* *	1 52
10 Kedd	Avell. Andr.	Florent.	29 Anastasia	7 0	4 28	23 Templ.	0 15	2 9
11 Szerda	Márton püsp.	Márton	30 Zenobius	7 1	4 27	24 (fert.)	1 26	2 24
12 Csütört	Márton pápa	Jónás	31 Stachius	7 3	4 26	25	2 35	2 37
13 Péntek	Konsztka. Sz.	Didak	1 Novemb.	7 4	4 25	26	3 42	2 52
14 Szomb.	Szerapion v.	Klement.	2 Acidin	7 6	4 23	27 Sab.	4 50	3 6

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 8-án 5 óra 31 perczkor délután.

TARTALOM.

Bajza József (arckép). — Agata (ballada). Thalji Kálmán. — Millyen nőket becsülnék az okos férfiak? Bartók Gábor. — Szécsény és a szécsényi váromládék (képpel). — Ónody Bertalan. — Delhi, a nagymogul városa Keletindiaiban (képpel). — Tárház: Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedelem. Közintézetek, egyletek. Közlekedési eszközök. Mi újság? Vidéki hírek. Egyveleg. Adoma. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.